

AARDRIJKSKUNDIG
WOORDENBOEK

DER
NEDERLANDEN,

RIJEGEBRAGT

DOOR

A. J. van der Aa,

onder medewerking van eenige Vaderlandsche Geleerden.

TIENDE DEEL.

S.

Te Gorinchem, bij
JACOBUS NOORDUYN.

In de vijftiende eeuw was dit meer nog onvereenigd met andere meren en in 1531 werd de oppervlakte gerekend op 850 morgen, doch de vele stormen en vlooden in de laatste helft der zestiende eeuw vernielden de landscheiding van de andere meren, zoodat men in 1600 dit meer met de andere drie meren, het Oude-meer, het Kager-meer en het Leydsche-meer vereenigd vindt.

SPIERINGPLAAT of **BLOEMPLAAT**, met Donkerenhoek in de zelfde bedijking, pold. in den *Biesbosch*, prov. *Noord-Brabant*, *Tweede* distr., arr. *'s Hertogenbosch*, kant. *Heusden*, gedeeltelijk gem. *Dussen-Munster-en-Muilkerk*, gedeeltelijk gem. *Werkendam*; palende N. en O. aan het *Stenggat*, Z. aan het *Gaatje-van-de-Buigt*, W. aan het *Achterste-Gat*.

Deze pold. beslaat, volgens het kadaster, eene oppervlakte van 59 bund. 18 v. r. 80 v. ell., als onder *Werkendam*, volgens het kadaster, 7 v. r. 40 v. ell., en onder *Dussen-Munster-en-Muilkerk*, 59 bund. 19 v. r. 80 v. ell., waaronde 35 bund. 1 v. r. 80 v. ell. hooiland, 2 bund. 48 v. r. wilge bosch, 1 bund. 69 v. r. rietgors. Hij wordt door twee honten duikers aan de zuid- en westzijde des polders, wijd 0.82 en 0.63, beide met een drijfdeurtje en de laatste ook met eene schuif voorzien, op het *Stenggat* en op het *Achterste-Gat*, van het overtollige water ontlast. De hoogte van het zomerpeil is 0.50 ell., die der dijken 2.20 ell. en 2.25 ell., boven A. P. De polder wordt bestuurd door eene Ontvanger van het Domein, als behoorende geheel aan het Domein. De kaden zijn in het jaar 1850 of daar omstreeks, 0.45 à 0.85 ell. verhoogd geworden. De pold. staat voor zoover hij onder *Dussen* ligt bekend, bij het kadaster, ten name van *SOPHIA JACOBA* en *MARGARETHA ANNA CAMBIER*.

SPIERINGPLAAT (DE), plaat in den *Biesbosch*, prov. *Noord-Brabant*, *Tweede* distr., arr. *'s Hertogenbosch*, kant. *Heusden*, gem. *Werkendam*; palende W. en N. aan de *Groote-Hel* of *Westkil*, O. aan het *Gat* van den *Hardenhoek*, Z. aan de *Ruiterplaat*.

SPIERINGSHOEK (HET HUIS-TE-), voorm. kast. in *Delfland*, prov. *Zuid-Holland*, arr. en 3 u. N. W. van *Rotterdam*, kant. en 1 u. Z. W. van *Schiedam*, gem. *Nieuwland-Kortland-en-'s Graveland*, aan de *Poldervaart*.

Dit kast. was het stambuis van het adellijke geslacht van dien naam. Het werd, in het jaar 1426, door *WILLEM NAGEL*, Baljuw van *Zuid-Holland*, die de zijde van *Vrouw Jacoba* hield, in brand gestoken, vermoedelijk om dat de toenmalige bezitter tot de andere partij behoorde. Sedert dien tijd was er dus niets meer dan eene boerenwoning van over, die in het midden der zestiende eeuw toebehoord heeft aan den *Thesaurier-Generaal Mr. VINCENT CORNELIS VAN CABAUW*, overleden te *Brussel* in 1530. In het begin der vorige eeuw werd aldaar echter weder een fraai heerenhuis gebouwd, hetwelk er nog staat en thans, met de daartoe behoorende gronden, eene oppervlakte beslaande van 24 bund. 76 v. r. 55 v. ell., het eigendom is van den Heer *HIERONYMUS VAN DER BUGH VAN SPIERINGSHOEK*, woonachtig te 's *Gravenhage*.

SPIERINGSHOEK, koffijplant. in *Nederlands-Guiana*, kol. *Suriname*, aan de *Beneden-Commewijne*, ter linkerzijde in het afvaren; palende bovenwaarts aan de verl. plant. *Thyronne*, benedenwaarts aan de koffijplant. *Vriendschaps-beleid* en *Onderenzorg*; 516 akk. groot; met 155 slaven. De *Negers* noemen haar *NEPVEU* of *NIVE* en *SPIERIE*.

SPIERINGSHOF, voorm. buit. in het *Land-tusschen-Maas-en-Waal*, prov. *Gelderland*, distr., arr. en 5½ u. W. van *Nijmegen*, kant. en 1½ u. Z. W. van *Drunen*, gem. en in de kom van het d. *Dreumel*.

Ter plaatse, waar het gestaan heeft, ziet men thans de pastorie en kerk der R. K. gemeente. De daartoe behoorende gronden, beslaande eene oppervlakte van 69 v. r. 4 v. ell., en worden in eigendom bezeten door de R. K. gemeente te *Dreumel*.

SPIERINGSKLOOSTER, voorm. nonnenkloost. in *Delfland*, bij *Delft*. Zie *AGNESKLOOSTER (St.)*.

SPIERINGSZORG, verl. koffijplant. in *Nederlands-Guiana*, kol. *Suriname*, aan de *Matoppica-kreek*, ter rechterzijde in het afvaren; palende bovenwaarts aan de katoenplant. *Leidens-Hoop-en-Jacobs-Lust*, benedenwaarts aan de verl. plant. *Bij-Geluk*, 635 akk. groot. De *Negers* noemen haar *VALOIS*.

SPIERNE, volgens sommigen de oude naam van de riv. het *SPAARNE*, prov. *Noord-Holland*. Zie *SPAARNE (Het)*.

SPIERNERWOOD, voormalig bosch, ter plaatse, waar nu *Spaarnwoude* ligt.

Gansch niet onwaarschijnlijk is het, dat dit bosch, doormengd van rietspiere en dus geheeten, den naam aan het daar langs stroomend water het *Spaarne* gegeven heeft, of om omgekeerd het water aan het bosch, zoo men vinden kon, dat dit water vroeger het *Spiere* n geheeten heeft.

SPIERVLIET, voorm. heerl. in het eil. *Zuid-Beveland*, waar thans het *verdronken Zuid-Beveland* is.

Deze heerl., welke slechts eene oppervlakte besloeg van 86 gem. 284 roeden (59 bund. 29 v. r. 10 v. ell.) is met den vloed van 1556 te gronde gegaan en later nimmer weder boven gekomen.

SPIESANT, voorm. eil., prov. *Zeeland*, hetwelk men vermeld vindt onder de goederen waarvan zekere aanzienlijke dochter *RIEBBURG* afstand deed, en welke de erfenis van de *H. GEERTRUID* uitgemaakt hadden. Vermoedelijk moet men daar onder het voorm. eiland *STEVESANDE* verstaan, dat later bij *Zuid-Beveland* aangedijkt is.

SPIJK, heerl., gedeeltelijk in het graafs. *Leerdam*, prov. *Zuid-Holland*, arr. en kant. *Gorinchem*, gedeeltelijk in den *Tielerwaard*, prov. *Gelderland*, arr. *Tiel*, kant. *Geldermalsen*; palende W. en N. aan de *Linge*, die haar van *Arkel* en *Rietveld* scheidt, O. en Z. aan de heerl. *Vuren-en-Dalem*.

Deze heerlijkheid is in twee deelen gescheiden, zijnde geheeten het *Overeinde-van-Spijk*, dat tot het graafs. *Leerdam* en bij gevolg tot het graafschap *Holland*, en het *Nedereinde-van-Spijk*, dat in den *Tielerwaard* ligt en dus onder *Gelderland* behoort.

De heerl. van het *Nedereinde-van-Spijk* is op den 24 April 1611 door *Jonkheer GERARD VAN RENOUY* verkocht aan *Jonkheer CORNELIS VAN AERSSSEN*, Griffier van de Hoogmogende Heeren Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden.

De heerl. van het *Overeinde* de van *Spijk* is, den 17 October 1615, in zuivere gifte afgestaan en gegeven door *ELIJS WILLEM*, Prins van *Oranje Nassau*, als Graaf van *Leerdam*, aan gemelden *Jonkheer CORNELIS VAN AERSSSEN*, Heer van het *Nedereinde van Spijk*. Sedert zijn deze beide heerl. vereenigd gebleven, wordende thans in eigendom bezeten door de erfgenamen van wijlen den Heer *BARON SWEERTS DE LANDAS*, woonachtig op onderscheidene plaatsen.

Het wapen dezer heerl. bestaat uit een schild met twee gebretesteerde fascen van zilver.

SPIJK, gem., gedeeltelijk in den *Tielerwaard*, gedeeltelijk in het graafs. *Leerdam*, prov. *Zuid-Holland*, arr. en kant. *Gorinchem* (10 k. d.,

3 m. k., 4 s. d.), palende W. en N. aan de Linge, die haar van de gem. Arkel-en-Rietveld scheidt, O. en Z. aan Vuren.

Deze gem. bevat het d. Spijk, benevens eenige verstrooid liggende huizen. Zij beslaat, volgens het kadaster eene oppervlakte van 150 bund. 50 v. r. 7 v. ell., waaronder 117 bund. 56 v. r. 71 v. ell. belastbaar land. Men telt er 72 h., bewoond door 84 huisgez., uitmakende eene bevolking van ruim 410 inw., die meest in den landbouw hun bestaan vinden. Ook heeft men er eene steenbakkerij en eenen korenmolen.

De inw., die er op één na allen Herv. zijn, onder welke 110 Ledematen, maken eene gem. uit welke tot de klass. van *Dordrecht*, ring van *Gorinchem*, behoort. De eerste, die in deze gem. het leeraarambt heeft waargenomen is geweest HERMANNUS NACHENIUS, die in het jaar 1614 herwaarts kwam, en in het jaar 1648 overleed. Het beroep is eene collatie van den Vrijheer.

De 2 R. K., die men er aantreft, behooren tot de stat. van *Gorinchem*.

Men heeft in deze gem. eene school.

Het d. SPIJK ligt 1 u. N. O. van Gorinchem, aan den Zuider-Linge-dijk. Er is hier een pontveer over de Linge, het Groot-Spijksche-veer genoemd. Men telt er in de kom van het d. 50 h. en 280 inw.

De kerk, is een klein gebouw, welks toren met een dun spitsje versierd is. Men heeft in deze kerk geen orgel. Even als de Predikantswoning in diep verval zijnde, is zij in het jaar 1858 hersteld, waartoe uit het fonds der noodlijdende kerken 800 guld. verstrekt is.

Ook had men er vroeger een kasteel, het Huis-te-Spijk geheeten. Den 29 Februarij 1784 steeg het water bijna 8 ell. hoog, tot op de kruin van den Schaaldijk, waardoor eene wijde doorbraak ontstond.

Bij den watervloed van Januarij 1809 heeft dit d. aanmerkelijk geleden. Het water stond hier op de landen, ruim 6 ell. hoog en ging met zeer zwaar ijs vergezeld, waardoor eene groote verwoesting werd aangerigt. Behalve de schade aan vrucht- en andere boomen toegebracht, werden er vier huizen geheel en al weggespoeld, zoodat men de plaats, waar die gestaan hadden, naauwelijks meer vinden kan. Acht andere huizen bleven slechts voor een gedeelte op de gebindten hangen, terwijl de overige acht en veertig, waaruit het geheele dorp bestond, alle zwaar beschadigd en vele onbewoonbaar gemaakt werden. Voornamelijk moest dit worden toegeschreven aan de doorbraak bij Kedichem, tegen over dit dorp, waardoor het water uit de binnenlanden met groot geweld tegen de huizen aanstroomde, zoodat zelfs sommigen door het ingebrokene gat zijn weggedreven. Gelukkig verloor echter in dit dorp geen enkel mensch het leven en verdroon er slechts negen stuks vee, hetwelk men middellijk te danken had aan den bijstand en de menschlievendheid van hen wier woningen hooger gelegen waren.

Het wapen dezer gem. is het zelfde als dat van de heerl. SPIJK.

SPIJK, d. in *Fivelgo*, prov. *Groningen*, arr., kant. en 2½ u. N. ten W. van *Appingedam*, gem. en ½ u. N. W. van *Bierum*, aan den Ouden-Bemsdijk, op eene wierde, en rond om de kerkgracht gebouwd. Het is het derde dorp der Vierburen.

Men telt er in de kom van het d. 62 h. en 440 inw. en met de daartoe kerkelijk behoorende geh. Tweehuizen, Vierhuizen, Dekkershuizen, Oost-polder en omliggende boerderijen en h., te zamen 157 h. en 780 inw., die meest in den landbouw hun bestaan vinden. Van de boerderijen, waarvan eenige op terpen zijn

gelegen, staan 24 buitendijks, 21 op den *Oost-polder* en 8 binnen den *Ouden-Bemsdijk*. Het achter dit dorp gelegen Kwelderland is in het jaar 1840 ingedijkt en voert den naam van *Oost-polder* (zie dat art.). Achter dezen polder worden vele en beste garnalen en eenige hot gevangen. De zoogenaamde Middeldijk, dat is die, gelegen tusschen de buitendijksche landen en den ingedijkten Oost-polder wordt, binnen de Tjarijt, door de buitendijksche landen van 't Zandt, Godlinze, Losdorp, SPIJK en Bierum onderhouden, en de nieuwe zeedijk door het bestuur van den Oost-polder. De Bierumer- en Spijkssterlus is reeds sedert 1754 gedempt; thans loozen de buitendijksche landen het water door twee pompen, welke in den gezegden Middeldijk, waarop de Grooten Kleine-Tjarijt, die deze landen doorsnijden, uitloopen, wordende vervolgens het water, langs den buitenberm van dien dijk, op den Oost-polder in een kanaal door eene duikerslus in den nieuwen in 1840 gelegden zeedijk, in den *Eems* ontlast.

In 1844 is van dit dorp door gezegde buitendijksche landen een nieuwe weg gelegd, zich uittrekkende naar den hooiweg op de Meedstergrede en zoo naar Uithuizermeeden, waardoor de zoo gewenschte communicatie met laatstgemeld dorp en verder met Uithuizen is tot stand gekomen. Intusschen is het een afgelegen dorp, omgeven van smalle kleiweggen, welke bij den winter bijna niet door te komen zijn; terwijl er ook geen vaarwater is, waaraan men aldaar even als aan eene verbeterde waterleiding groote behoefte heeft.

De inw., die er op 11 na, allen Herv. zijn, onder welke 90 Ledematen, maken eene gem. uit, welke tot de klass. van *Appingedam*, ring van *Delfzijl*, behoort. De eerste, die hier het leeraarambt heeft waargenomen, is geweest RUDOLPH HESSE, die voorheen Roomsche Priester was en, in het jaar 1835, hier als Hervormd Leeraar stond. Hij werd, in 1616, opgevolgd door LEFFENDUS HANTINGK. Het primaire collatierecht staat hier thans bij de Kerkvoogden; Notabelen en Kerkeraad der Hervormden te SPIJK, zijnde dit regt in 1846 door de gem. aangekocht. De kerk is in het jaar 1676 gesticht, in plaats van eene, welke eenige jaren vroeger, met eenige huizen, is afgebrand. De tegenwoordige kerk prijkt met een klein spits torentje, dat in het jaar 1711 gebouwd is; doch zij is van geen orgel voorzien. Er is eene groote pastorie, waarbij veel uitmuntend vruchtbare kleigrond behoort, echter heeft men aldaar ook, ten gevolge, van de ongunstige vlakke ligging, met hooge wende-akkers, veel verkleunde en pekrije knipklei.

De 9 Doopsgez., die men er aantreft, behooren tot de gem. van *Leermens*. — De 2 R. K., die er wonen, worden tot de stat. van *Appingedam* gerekend. — De dorpschool wordt gemiddeld door een getal van ruim 100 leerlingen bezocht.

Tusschen Losdorp en SPIJK ligt eene plaats, behoorende tot laatstgemeld dorp, op welke een oude vermaarde burg gestaan heeft, waarop, vóór eenige jaren nog, een aantal familieportretten hingen. In de nabijheid heeft men eenen aardhevel afgegraven, waarin men brokken van urnen en andere voorwerpen heeft gevonden. Nog ziet men ter zijde van het dorp de grachten en singels van eenen anderen burg. Een dier burgen behoorde lang aan de *UBREMA's*.

Menco schrijft, dat er in den watervloed van St. Lucas, in het jaar 1246, een groot schip, hetwelk die van Leeuwarden toebehoorde, tegen het strand bij SPIJK is aangedreven en dat hij dit schip gekocht heeft.

In het jaar 1539, leed dit dorp grooten last van eenen strooptogt, welken het Staatsche volk in de Ommelanden deed.

In November 1815, werd het dorp SPIJK door de Fransen, die Delfzijl bezet hadden, vreeslijk geplunderd; terwijl zij er voorwerpen van belangrijke waarde wegvoerden.

SPIJK, buurs. op de *Lijmers*, prov. *Gelderland*, distr. *Doesborgh-en-Zeeenaar*, gem. *Herwen-en-Aardt*, $\frac{1}{2}$ u. Z. van Herwen, ter plaats waar de Rijn en de Waal van elkander scheiden; met 150 inw.

Deze buurs. komt onder den naam van *HERISPIC* bij den *Historieschrijver RHEGNO* op het jaar 885 voor. Het zoude ook de plaats zijn, waar de *Veldheer der Noormannen, GODEFRID*, die *Friesland* toen met zeer wreede geweldenaarjen drukte, den *Gezanten van KAREL den Dikke* ging ontmoetten; en waar die zelfde *Gezanten*, het geheiligde regt misbruikende, hem dood staken, hetwelk bij *RHEGNO*, op het gemelde jaar breeder staat vermeld.

SPIJK, hofstede in de *Meijerij van 's Hertogenbosch*, kw. *Oisterwijk*, prov. *Noord-Brabant*. Zie *SPEYK*.

SPIJK, pold. in den *Tielerwaard*, prov. *Gelderland*. Zie *SPIJKSCHVELD* (HET).

SPIJK of SPIEK, lustpl. in het graafs. *Zutphen*, prov. *Gelderland*, distr., arr., kant. en 55 min. Z. O. van *Zutphen*, gem. en 55 min. Z. O. van *Gorsse*, aan den straatweg van *Zutphen* op *Deventer*.

Deze lustpl. beslaat, met de daartoe behoorende gronden, eene oppervlakte van 7 bund. 26 v. r., en wordt in eigendom bezeten door den *Heer E. J. Wolters*, woonachtig te *Zutphen*.

SPIJK (HET), pold. in het *Land-van-Heusden*, prov. *Noord-Brabant*, *Tweede* distr., arr. 's *Hertogenbosch*, kant. *Heusden*, gem. *Herpten-Bern*; palende W. en N. aan den *Hooge-Maasdijk*, O. aan de *Maas*, Z. aan het *Helcind*.

Deze polder beslaat, volgens het kadaster, eene oppervlakte van 6 bund. 55 v. r. 66 v. ell., en wordt door een houten duiker, wijd 0.20 ell., voorzien van eene schuif, op de rivier de *Maas* van het overtollige water ontlast. De hoogte van het zomerpeil is 1.70 ell. boven A. P., die der dijken 4.05 ell. boven A. P. Het polderbestuur bestaat uit de eigenaren.

SPIJK (HET HUIS TE), voorm. adell. h. in het graafs. *Leerdam*, arr., kant. en 1 u. N. O. van *Gorinchem*, gem. *Spijk*, aan de *Linge*.

Het was een oud slot, gebouwd door *JAN II*, *Heer van Arkel*, die in het jaar 1077 overleed.

Ter plaats, waar het gestaan heeft, ziet men thans hout en water, omringd door eenen onbeplante dijk, wordende deze oppervlakte, met twee stukken bouwgrond en de beplanting van een gedeelte van den *Zuider-Lingedijk*, thans in eigendom bezeten door de *Heeren GRIJNS*, woonachtig te *Leerdam*.

SPIJK (HET HUIS-TE-), voorm. buit. in het balj. van *Brederode*, prov. *Noord-Holland*, arr. en 1 u. N. van *Haarlem*, kant. en 1 u. Z. van *Beervijk*, gem. en $\frac{1}{2}$ u. Z. van *Velsen*, in *Velserbroek*, aan het einde van den *Holgeesterweg*, nabij het *Wijkmeer*.

Het huis lag op eenen verheven grond, omgeven door eene vrij breede gracht. Voor het voorpoortje las men *BENE QUI LATUIT, BENE VIXIT*, (d. i. Hij leeft met lust, die somtijds rust). Het zeskante torentje, op een vierhoekig grondstuk, bijkans te midden uit het doorgesneden dak opgehaald, en met eene sierlijke koepelkap, waaruit een fraaije windwijzer oprees, gedekt, had deze hofstede alom bekend gemaakt onder de benaming van *HET TORENTJE*. Het huis was gebouwd omstreeks 1060, vermoedelijk door eenen jongeren zoon,

mit het geslacht der *Heeren van SPIJK*, in het graafs. *Leerdam*. Bij gebrek aan aanteekeningen weet men niet wie het aan de *Regulieren van Heiloo* geschonken heeft, die het naderhand benevens andere goederen hier omtront gelegen, verkocht hebben. De onste naam van dat huis, zoo verre die tot nog toe in zeer oude brieven en opdragten is voorgekomen, was *ENDELGEEST*, het geene laatstelijk bevestigd wordt, bij eenen opdragtbrief, gedagteekend 29 Januarij 1605, wanneer dit huis bezeten werd bij de *Heeren HALEWIN RAET*, en de beiden uit voorname *Hollandsche* geslachten en van wie het overgegaan is aan den *Heer NICOLAAS HULFT*, in wiens familie, die men met regt onder de aanzienlijkste van *Amsterdam* mag tellen, het bijna honderd jaren verbleven is; zijnde het ook naar deze het *Huis te HULFT* genoemd geweest. In het begin der vorige eeuw was het in het bezit van *Mr. JOAN VAN DER POL*, *Burgemeester* van *Amsterdam*.

Dit h., is in het jaar 1854 gesloopt. De daartoe behoord hebbende gronden, eene oppervlakte beslaande, van 6 bund. 7 v. r. 20 v. ell., worden thans gebezigd tot eene tuinderij, toebehoorende aan *P. VAN DEN NIEDWESHOF*.

SPIJK (GROOTE-EN-KLEINE-), geh. op de *Over-Veluwe*, prov. *Gelderland*, distr. *Veluwe*, arr. en $6\frac{1}{2}$ u. N. N. W. van *Arnhem*, kant. en $2\frac{1}{2}$ u. Z. O. van *Harderwijk*, gem. en $\frac{1}{2}$ u. W. ten N. van *Ermelo*. Het is een groot gedeelte der buurs. *Horst*.

SPIJK (HET NEDEREINDE-VAN-), dat gedeelte der heerl. *Spijk* hetwelk in den *Tielerwaard* ligt, en tot de prov. *Gelderland* behoort.

SPIJK (HET OVEREINDE-VAN-); dat gedeelte der heerl. *Spijk* hetwelk tot het graafs. *Leerdam*, prov. *Zuid-Holland*, behoort.

SPIJKDORP, geh. op het eil. *Texel*, prov. *Noord-Holland*, arr. en 11 u. N. van *Alkmaar*, kant. en 5 u. N. van den *Helder*, gem. *Texel*, $\frac{1}{2}$ u. W. van het dorp *Oostereind*, waartoe het behoort; met 5 h. en 50 inw.

SPIJKENISSE, d. in het *Land-van-Putten*, prov. *Zuid-Holland*, arr., kant. en 5 $\frac{1}{2}$ u. O. Z. O. van *Brielle*, gem. *Spijkenisse-en-Brabant*.

Dit dorp is van zeer hoogen ouderdom. Het was in het jaar 1509 niet alleen bekend, maar toen reeds met geestelijke goederen beschenken. Men telt er 162 h. en 1160 inw., die meest in den landbouw en graanteelt hun bestaan vinden.

Het dorp bestaat uit eene dubbele rij aan elkander gebouwde huizen, van eene aanzienlijke lengte. Het heeft door eene haven gemeenschap met de *Oude-Maas*, waarover hier een pontveer is op Hoogvliet.

De inw., die er, op 11 na, allen *Herv.* zijn, maken, met de overige uit de burg. gem. *Spijkenisse-en-Brabant*, eene gem. uit, welke tot de klass. van *Brielle*, ring van *Geervliet*, behoort. De eerste, die in deze gem. het leeraarambt heeft waargenomen, is geweest *ALLARDUS THEODORI*, die in het jaar 1574, ter leen van *Monster* herwaarts kwam, en in het jaar 1577 opgevolgd werd door *THEODORUS ROESTIUS*. Het beroep geschiedt door den *kerkeraad*.

Vóór de *Reformatie* heeft hier eene parochiekerk gestaan, welke in het kapittel van *Geervliet* was ingelijfd en door den *Deken* van *Geervliet* werd begeven, waarvan een brief onder de papieren van dat kapittel gevonden werd. Aan deze parochiekerk was ook eene vikarij gesticht, waaraan bij erfenis 26 morgen (22 bund. 14 v. r. 7 v. ell.) lands, daar omstreeks gelegen, gemaakt waren. Dit land bragt den bezitter der vikarij, indien hij buiten de parochie woonde, jaarlijks drie gulden op. Of de tegenwoordige kerk de zelfde is, die er reeds

AARDRIJKSKUNDIG
W O O R D E N B O E K

DER

N E D E R L A N D E N ,

BIJEENGEBRAGT

DOOR

A. J. van der Aa,

ONDER MEDEWERKING VAN EENIGE VADERLANDSCHE
GELEERDEN.

DERTIENDE DEEL.

A A N H A N G S E L.

TE **GORINCHEM**, BIJ
J. NOORDUYN EN ZOON.

1854.

tusschen de Karnemelksloot en den kerkweg naar Bussem. Daarin staan 4 verspreid liggende h., bewoond door 20 zielen.

* SPIEGELNISSE-POLDER. Het land ligt 2,04 ell. onder A. P.

* SPIERDIJK, d., prov. Noord-Holland. — In 1849 is alhier eene nieuwe R. K. kerk met toren aanbesteed, zijnde de oude kerk met pastorie voor afbraak verkocht. De nieuwe kerk, even als de pastorie, een sterk en doelmatig ingerigt gebouw, met eenen toren en van een orgel en drie altaren voorzien, is uit eigen fondsen door de gemeentenaren opgetrokken.

* SPIERDIJK (ZUID-), b. in Noord-Holland, zijnde dat gedeelte van het d. Spierdijk, hetwelk onder Berkhout-en-Baarsdorp behoort.

* SPIERIEN. Staat: Zie GUADELOUPE. lees: Zie GUADELOUPE.

* SPIERINGSHOEK (HET HUIS-TE-) ligt $1\frac{1}{2}$ u. W. van Rotterdam.

SPIERINGSWATERING (DE), water, prov. Zuid-Holland, gem. Rijswijk, in eene zuidoostelijke rigting loopende van den Wateringscheweg naar de Kastanje-watering

* SPIJK, d. in Fivelgo. Bl. 627. Er is in 1847 eene Christelijke Afgescheidene gem. opgericht, welke bij koninklijk besluit van 17 October 1847, no. 55, erkend is en tot eersten Leeraar gehad heeft J. R. KREULEN, die in het jaar 1846 herwaarts kwam en in het jaar 1849 vertrok. De kerk is een nieuw steenen gebouw, zonder toren of orgel.

* SPIJK, huurs. op de Lijmers, ligt niet ter plaatse waar de Rijn en de Waal van elkander scheiden, maar bijna 1 u. O. van Lobith, alwaar het Spijksche veer is op Griethouzen.

SPIJK (HET) of SPEYK, geh., prov. Noord-Brabant, gem. en 20 min. Z. van Oisterwijk; met 4 h. en ruim 50 inw.

SPIJK (HET), landg., prov. Noord-Brabant, gem. en 20 min. Z. van Oisterwijk, eene oppervlakte beslaande van 54 bund. 15 v. r. 11 v. ell.

SPIJK (BENEDEN-), pold., prov. Gelderland, arr. Arnhem, kant. Zevenaar, gem. Herwen-en-Aardt.

SPIJK (BOVEN-), pold., prov. Gelderland, arr. Arnhem, kant. Zevenaar, gem. Herwen-en-Aardt.

* SPIJK (HET HUIS-TE-), prov. Zuid-Holland, lag $\frac{1}{2}$ u. van Gorinchem, en is in 1814 afgebroken. Men ziet er nog de singels, het bassecour en den waterkom aan de grachten, die het huis omringden.

SPIJK (POLDER-VAN-), pold., gedeeltelijk prov. Gelderland, gedeeltelijk prov. Zuid-Holland. Zie SPIJKSCHE-ELD (HET).

* SPIJKENISSE-EN-BRABAND bevat het d. Spijkenisse, de geh. Haastel en Hoek, benevens de b. Westdijk.

* SPIJKER, voorn. adell. h., staat: Zie POLLENSTEIN. lees: Zie POLLESTEIN.

* SPIJKER (DE), in den Bommelerwaard. Reg. 5, staat: dik torentje; lees: daktorentje; — Reg. 11, staat: JEANNETTE VAN EVERDINGEN lees: JEANNETTE, VAN EVERDINGEN

SPIJKER (DE), ook wel AAN-DE-MOLENS en BUITEN-DE-KOPPEL, geh., prov. Utrecht, gem. Hoogland, $\frac{1}{2}$ u. Z. van den Ham; met 11 h., 2 houtzaagmolens, 1 korenmolen en 60 inw.

* SPIJKERBOOR, vaarwater in Rijnland, loopt tusschen den Kooipolder en den Kaager-polder door, van het Zweiland in de Keer.

* SPIJKERBOOR, geh. in Waterland. Aldaar is eene wipbrug in het jaagpad van het Noord-hollandsche-kanaal, wijd in den dag 6,25 ell.

§ SPIJKERHOFSTEDEN, lees: SPIJKERSHOFSTEDEN, hofsteden, prov. Utrecht. Zie VREESWIJK. W. en A.